Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Super Digesto veteri 1]

Bartolus <de Saxoferrato>

[Venedig], 12. Apr. 1494

[Prolog:] Incipiunt auree lecture nove et antique maxime super prima codicis de Bartolo o. Saxoferrati

urn:nbn:de:bsz:31-318389

Visual Library

Incipiunt aureæ lecture noue et antique maxime ſuper prima codi. d. Bart. d. Saxoferrati ſup toto corpo. iuris ciuilis. cuz apoſtillis. d. Alexã. imolenſis ſuis in locis ſituatis: nec nõ cũ ſuis ſummarijs ⁊ nouis apoſtillis poſt. d. Alex. editis p. d. Bernardinũ de landriano mediolanẽſem: qbus facile quilibet mẽtẽ bar. ꝑcipiet ⁊ qd iudicare et conſulere habeat itactis tã p bar. q̃z p alexan. Et primo ſuper ꝑma digeſt. veteris.

a ¶ Inter iudeos. Nota rius quãdo facit inſtrumentũ inter iudeos inuocat nomẽ hie ſu chriſti bar tol. ⁊ doc. in Rubri. j. de ope. no. nũ. hic ponitur an iude⁹ poſſit iurare. ⁊ quid de iuramento iudeoꝛ hereti coꝛ vel excõ municatoꝛũ inter ſe putã in caſu auct. ſacramenta. ⁊ in caſu. c. cũ cõtingat An valeat videtur ꝙ nõ: quia vincula ſacramenta lia nõ cadũt in ipſos quã do non ſunt de ſacro ciui li. vel dic cõ tra q: artat eos impera tor ar. l. qm̃ .§. itra ſe. C. de hereticis Bal. in. c. l. .§. ſacrã. de pa. iura. fir. ꝑ moder. in .c. ſi. de iud.

b ¶ Chriſti ꝑ ſidio ſemper inuocato ei⁹ ꝙ matris glo rioſe. ADDE poſt alexan. ac clariſſimuz cõpatriotã ⁊ dñz meũ. d. Iaſo nẽ mainũ ꝙ i ꝯſilijs ang. numero. xc. iiij. ẽ quedaz copia trãſa ctionis cele brate iter iudeos in qua nõ eſt inuocatio diuini noĩs ⁊ tñ cõſecta a chriſtiano. eſtq3 iurata et ibi Ange. contrarium videtur velle eius qd voluit paul. de caſtro conſilio mihi. c. p. d. Iaſo. hic alle. xcviij. opi. tñ pau. de ca. habuit ro. cõſi. clv. i ſi. Et in quantũ etiam cõcludit ꝙ iudeus ad officia publica nec dignitates põt aſpirare adde pe. de anch. conſilio. cclxxij. de titulis criminũ dicit tñ ibi ꝙ ſtante cõſtitutione ꝙ nullus eligat ad officia ſub pena niſi ſit fidelis ⁊ deuotus ſancte matris eccleſie ꝙ ꝓcurans et faciẽs vt eligat iude⁹ nõ incidit in penã q: iudei dicunt deuoti ⁊ fideles eccleſie militãtis ex q̃ pacifice viuũt et eccleſia illos tollerat. Inquãtũ etiã tãgit an iude⁹ poſſit eſſe tutor adde late andre. ſicu. cõſi. xv. Que aũt cõmercia poſſint habere iudei cũ chriſtianis uide ro. cõſi. ccccxxxviij. Et q̃ ſint eis ꝑmiſſa vide in cõſilijs bal. ꝯſiliũ ſubſcriptũ a dño Io. de ligna. Gaſp. cal. io. de ſan. ⁊ quibuſdaz alijs doc. numero. cclxvi. iij. li. A q̃ et iudice debeat puniri ſi delinquant vide p bal. cõſi. cclxvi. ij. li. cal. cõſi. ij. de iudeis pe. de ancha. cõſi. xv. oldra. conſ. ccccxxxiij. et. xxvi. Et an ꝯ chriſtianũ poſſit eſſe teſtis vide pe. de ancha. cõſ. clxxxviij. ⁊ alex. cõſ. clxviij. Et an valeat locatio ad longuz tp̃s facta iudeo de re. eccle. uide cal. cõſ. iij. de loca. Et an filij iudeoꝛ baptizari poſſint inuitis parẽtibus vide eundẽ cõſ. ij. de iudeis

c ¶ In iuramento. ⁊ iſtud facit vtrũ iudeus poſſit eſſe teſtis contra chriſtianũ ⁊ in iudicijs dic ꝙ nõ ſed in cõtractibus forte ſic. l. quoniaz. C. de hereti. et qs erit iudex in cauſa periurij. vide pe. de ancha. in regula. ea q̃ in. vi. q. ⁊ an iudeus poſſit iurare ꝑ chriſtuz vel uirginẽ. uide gl. no. ꝙ nõ. i auc. ut iuſiuran. qd ꝓſtat ab his ⁊c. in prin. ⁊ ibi ange. per doc. ⁊ maxime Imol. in .c. ⁊ ſi xp̃s. d iureiu.

d ¶ In ſcriptura priuata. an ſcriptura ꝓuata debeat cõtinere diẽ et cõſulẽ gl. in .l. i ſumma .§. idẽ labeo. de aqua plu. ar. ⁊ ibi bar. dicẽ ꝙ in inſtrumẽtis publicis obligationis non requirit dies ⁊ cõſul. ⁊ uij de que dixi poſt Bar. l .l. et ſi cõtra ctus. de fide inſtru. Adde unuz qd uoluit Io. an. in. c. cum nobis olim. in nouella. de electione. ad ſi. ꝙ quãdo hora ẽ de cõſuetudie uel de natura actus expſſio dici habetur pro expreſſione hore ſequitur bal. in. c. i. de mili. uaſ. qui cõ tu. eſt. ꝓ hoc facit qd alibi dixit Innocẽ. ꝙ ſi in citatione nõ apponat hora intelligit de conſueta ſm cũ. in. d. .c. cũ nobis olim. hoc tñ videtur limitandũ niſi eſſemus in caſu in quo cõputaremus tempus de momento ad momentũ per id quod no. uoluit rapha. in. l. i. §. dies quãdo appel. ſit. ⁊ dum. ſ. allegaui Io. an. in. c. cũ nobis. adde Bal. in. l. i. in ulti. col. C. quomodo ⁊ quando iudex per bar. in conſilio iudex ſtatuit. ADDE an ſcriptura priuata requirat diẽ ⁊ conſulem abba. conſi. lxxxv iij. lib. bal. cõſilio. x. quarto lib. alex. cõſilio. lxx. iij. lib.

e ¶ Requiritur ſignũ. An in ſcriptura notarij requiratur ſignũ adde qd no. glo. ⁊ ibi habetur in. c. inter dilectos de fide inſtrumento. ⁊ de ſigno per Bal in. l. ſcripturas. C. qui po. in pigno. ⁊ qd. ſ. proxi. dixi per Ioan. poſt Spe. in titu. de inſtrumẽ. edi. §. breuiter. per Ci. et Bal. in. l. cõtractus. in ſi. C. de ſi. inſtrumẽ. per Ang. in auc. de tabellio. in. ij. col. per Bar. ⁊ ang. in. l. lucius. ff. de teſta. mili. ⁊ dicit Imo. in. c. i. de ſi. inſtru. ꝙ cõmuniter tenetur ꝙ non ſit de ſubſtãtia.
ADDE an ſignum ſit de ſubſtantia ⁊ alia que requirantur ad eſſe inſtrumenti Ang. cõſilio. cxx. d. car. cõſilio. cxxxiij.

¶ Ex declaratione Rubrice ⁊ epiſtole.

¶ Quare inuocatio diuini nominis ſit in quolibet principio. ⁊ an lz iudeo ĩuocare nomẽ chriſti Et an liceat notario chriſtiano ꝯſitiẽti inſtrumẽtũ inter iudeos inuocare nomẽ dñi: ibi. Et primo. Et an iudeus q iurauit ꝑ chriſtũ poſſit cogi ad obſeruãtiã iuramẽti. Et an chriſtianus illud recipiẽs peccet: ibi. Sed q̃ro. Et an ad eſſe priuate ſcripture requirat dies ⁊ cõſul ⁊ ſignũ: ibi. Itẽ. Et an inſtrumento ſit apponẽdũ ſignũ notarij: ibi. Secundo. Et an ſoluz ſigillũ mittentis ſufficiat ad declarationẽ epiſtole: ibi. Itẽ. Et an cognomina ſint apponẽda ĩ epiſtola. Et an hec nomina verbalia abigeus erro. plagiarius mercator verificent in vna vice tãtũ: ibi. Quero. Et de verbo ſemp ⁊ qs dicat iuſtinianus: ibi. Modo. Et an valuerit donatio facta per Cõſtãtinũ ſilueſtro pape: ibi. Et ſic.

Rubrica hec ſimul cũ conſtitutione eſt quedã epiſtola. ⁊ diuidit in tres partes. Prio ponit nomẽ mittentis eã cuz nominibus ⁊ cognominibus: ⁊ durat vſq3 ad ver. Theophilo. ibi eſt ſecũda pars in qua ponunt nomina quibus mittit iſta epiſtola cũ cognominibus: ⁊ durat vſq3 ad ver. ſalutez. Ibi eſt tertia pars ĩ qua ponit ſalutatio: ⁊ durat vſq3 ad ſinẽ. ¶ Et primo nota ꝙ hic ſit inuocatio diuini numinis. ſ. chriſti. cõcor. in corpore de queſtore. §. i. ⁊ in auct. de armis. poſt prin. ⁊ l. i noĩe dñi. C. de offi. prefec. preto. aphri. Rationẽ quare ſit inuocatio diuini numinis reddit glo. in proemio inſti. ⁊ in auc. de here. ⁊ ſal. in rubrica. colla. i. ⁊ ẽ talis: qa quãdocũq3 ⁊ vbicũq3 ſit inuocatio diuini numinis ſequit bonũ initiũ melius mediuz ⁊ optimus ſinis: vt in cor. quomodo op. epi. ĩ pn. ¶ Et certe hic dubitat de vno vt in glo. quadã antiqua que cõmuniter nõ habet. ⁊ querit quomodo eſt hoc poſſibile ꝙ inuocatio ieſu chriſti fuerit facta hic cuz oẽs iſte leges fuerunt facte ꝑ paganos. Et reſpondit hic Iuſtinianus ⁊ inſti. in proemio. ⁊. j. ti. i. ſup rubrica. ⁊ voluerunt qui dã dicere ꝙ q̃uis hoc ſit nihilominus ille q loquit vt eſt Iuſtinianus: põt hoc facere quia fuit huiuſmodi cõſtitutionis cõpilator. Itẽ non loquit hic de legibus: ſed loquit de compilatione ſua quaſi dicat ꝙ illis nõ licuiſſet hoc nomen inuocare: quia nõ credebant in eũ. Glo. hoc non probat. Tu ꝓba: quia illis qui nõ credũt in chriſtum nõ lz aliquid ſequi illius nec aliquo modo aſſumere ne videant in deſpectũ eius hoc facere vt. l. iudeos. C. de iude. vbi dicit ꝙ iudei nõ pñt accipere crucẽ in deſpectũ ſiue opprobriũ eius ⁊ chriſtiane religionis. ⁊ ita nec eius nomẽ inuocare. Ex quo optime colligitur ꝙ q̃uis tabellio faciat inſtrumentum inter iudeos[a] ꝙ põt inuocare nomen dñi ieſu chriſti[b]: ⁊ ualet vt Iuſtinianus hic facit. ¶ Sed quero qd in iuramẽto[c]: pone ꝙ iudeus iuret tibi chriſtiano ꝑ chriſtũ. ⁊ ſic h̃ quero de duobus. primo cum iſte iudeus nõ poſſit huiuſmodi nomẽ aſſumere. nũquid tamen cogi poſſit ipſum iuramentuz obſeruare. ſecundo an ipſe chriſtianus qui hoc ſacramentuz recipit aliquo modo peccet. Et certe hoc videt Inno. dicere ꝙ q̃uis ille non poſſit iurare cogat tñ ſtare tali iuramẽto. Itez ꝙ iſte chriſtianus nõ peccet: quia in ſua poteſtate nõ erat iurare vel nõ iurare vt ipſe probat quaſi ad tex. ⁊ ibi ipſe ponit in. c. ⁊ ſi chriſtus. extra de iureiur. p. c. monet. xxij. q. i. ¶ Itẽ no. h̃ moduz mittendaꝛ litterarũ vel epiſtolaꝛ. ſed tamẽ aduerte quia hec ſcriptura põt diuerſificari a ſcriptura publica in qua requirit dies ⁊ cõſul: vt in corpore vt prepo. no. impera. ⁊ tamẽ in hac ſcriptura nõ eſt. ⁊ ſic videt ꝙ ĩ ſcriptura priuata[d] nõ ſit neceſſarius dies ⁊ cõſul. ſed tamẽ hoc videt falſuz per ſinẽ huius cõſtitutionis. Et ſalua eius reuerentia hoc nõ bene reprehendit qa ibi non eſt certus dies appoſitus nec ſpecificatus qd eſt neceſſariũ in inſtrumento publico ſeu ſcriptura ⁊ nõ in priuata: vt hic. quam opi. teneo ⁊ probat tex. in. l. cũ tabernã. ſ. de pigno. in. §. idẽ queſijt. hoc etiaz expreſſe tz Guil. de cu. lz nõ examinet in. l. i. de iuſti. ⁊ iur. tñ venit examinandũ propter cõtrarietatẽ legũ. maxime .l. ſcripturas. C. qui po. in pig. ha. de qua dicã in .l. i. §. editionẽ. j. de edẽ. ſed circa hoc vide vnaz glo. in. l. in ſumma. §. idẽ labeo. de aq̃ plu. arcẽ. ⁊ ibi gl. allegat. d. l. cũ tabernã. §. idẽ queſijt. j. de pigno. Itẽ eſt ⁊ alia differẽtia inter ſcripturã publicã ⁊ priuatã: qa in ſcriptura publica requirit ſignũ[e] ſcribentis ad ſuũ eſſe: vt ſignũ tabellionis vt ĩ corpe de iſtru. cau. ⁊ fide. §. optet aũt. colla. .vi. ⁊ de fide inſtru. §. inſtrumẽta. ⁊ inſti. de pub. iudi. §. itẽ lex cornelia. vbi ponit ratio q̃re ſignũ dz apponi. ad qd. l. ſi. C. de aſſeſſo. ibi ſignum qd ſolitũ eſt charte imponi. ¶ Secundo aduerte ad vnã. q. magnã quã habui in iſta ciuitate de hoc ⁊ dicebã tunc ꝙ tex. nõ dicũt ꝙ apponat ſignuz in inſtrumẽto: qa q̃uis dicant ſi apponat qd facere hz: tamen nõ vrgent ꝙ apponat: tamẽ dixi ꝙ ſunt apponẽda que cõſueta ſunt poni: vt no.

a ℭ Signū apponi. Signū nõ ē de publicationib⁹ ſʒ de ꝯſuetudine ergo apponēdū Adde Bar. i. l. ad teſtiū. §. ſi qs teſtib⁹. ĵ. de teſta. Bal. i. l. cõparationes. C. de fi. iſtru. ⁊ qḋ no. Spe. i ti. de iſtru. edi. §. breuiter. v̇. i fine autē. ⁊c. ⁊ ibi Jo. an. glo. ⁊ Jmo. i. l. ij. §. ſi dubitet. ĵ. quēadmoduʒ teſta. ap. moder. i rub. ff. de ope. no. nū. Jmo. i. l. ſi iſta ſtipulat⁹. §. griſogonus. de v̇b. obli. i. iij. col. per Bal. i. l. i. §. i. i p̄n. ĵ. de edē. Aug. in. §. ſʒ ſi iſtrumētū. i auc. de iſtru. cau. ⁊ fi

b ℭ Quia ipe rat. adde no. p bar. i. l. i. i fi. p̄me col. ḋ iuriſ. omniū iu di.

c ℭ Sonāt i delictū. no. Bal. i rub. C. de cõſti. pecu. i fi.

d ℭ Negociatões. mercator nõ ē ille q ſolā unā mercācíā facit ſʒ multas ⁊ meli⁹ eſt ꝙ vulgi opinio ſic appellet. idē de artifice ⁊ de hoc Bar. i. l. legatis. de le. iij. ⁊ i. l. mariti. §. i. ĵ. de adul. Bal. i rubri. C. de ꝯſti. pe. i fi. ⁊ ibi videt̃ tenere cū bar. Subdit tñ ꝙ eo caſu q̄ unā ſolā negociationeʒ exercet dicitur mercator: ſi ē pfeſſus uel matriculatus. ADDE ꝙ voluit alex. conſi. cviij. iij. li. an āt mercator vſurari⁹ gaudeat p̄uilegio mercatoꝝ vide bal. cõſi. ccxx. iij. lib.

e ℭ Juſtinianus dicit̃ a iuſticia. ⁊ ui de moder. i rub. de v̇b. oblig.

f ℭ Quia doctores. vtrū doctor ſit illuſtris ⁊ an dicat̃ habere dignitatē adde bar. i. l. ex eo de remili. ⁊ i pemio. C. ⁊ hic vul allegare. l. i. C. de pfeſſoꝝ q i urbe ꝯſtā. li. xij. vide Bal. i. l. i. C. de aduo. diuer. iu. ⁊ ſalv. i p̄ma ꝯſti. C. ⁊ qḋ ibi dixi.

glo. in auc. vt p̄po. no. impe. coll. v. ⁊ ideo ſi cõſuetū eſt ſignū apponi^a apponat̃ alias non dʒ de iure apponi cū ſignū nõ ſit de illis q̄ de iure poni debent. allegabā ea q̄ no. gl. in. l. generali. C. de tabul. li. x. ⁊ Ja. de are. i. l. ad teſtiū. §. ſi qs. ĵ. de teſta. vbi allegat. l. generali. ⁊ ſic ex dictis glo. ⁊ Ja. de are. pōt inſtrumētū ſic fieri: ut gl. i pal. l. generali ponit. qḋ etiā ponit Spec. de inſtru. edi. §. i. v̇. ponit. ¶ Jtē q̄ro ſi eſt ſolū ſigillū mittētis an ſufficiat ad declarationē epiſtole cū hoc nõ uideat̃ hic poſitū nec expreſſuʒ. de quo v̄r haberi tex. in. l. ad teſtiū. §. ſi qs. ĵ. de teſta. qa ibi dicitur ꝙ eſt neceſſe ꝙ teſtis ſubſcribat ſe. ⁊ tamen dicit̃ ibi ꝙ ſigillauit. qḋ no. ¶ Quero nunqd ſit neceſſe in epiſtola ꝙ hec cognomina apponant̃ Tu habes glo. ꝙ ſi ex ſola nominis cõmemoratione reddit̃ incertitudo recurrit̃ ad iſta cognomina: vt ſi ſunt duo ticij ⁊ duo ioānes: tūc dicit̃ ioānes talis: ut habes glo. in. l. hac cõſultiſſima. in prin. q teſta. fa. poſ. adde. l. ad recognoſcendos. C. de ingē. manu. Jtē dicit̃ h̄ imperator dicit glo. exponēdo ex p̄tāte ut qa imperat^b. Aduerte qa ex hoc v̄r ꝙ etiam pater dñs uel abbas pōt dici impator: qa pater imperat filijs: dñs ſeruis. abbas monachis: qa nomina uerbalia ſignificātur ſm nomē uerbi: ut. l. i. de iuſti. ⁊ iur. ibi ē aūt ius ⁊c. ⁊ inſti. de tutel. in prin. So. dico ꝙ h̄ nomina uerbalia interdū habent deſignare aliquā dignitatē uel aliqḋ exercitiū ad quā uel ad qḋ nõ ſufficit ſolus actus exercentis: ſed habēt ab alio dependere. ⁊ illud exercitiū illius nominis v̇balis nõ hʒ inducere illū effectū ut dicit̃ in doctore qui dr̃ a docēdo. tñ ut poſſit eſſe doctor oportet ex quodā medio optimoꝝ doctoꝝ aſpirāte conſenſu ad inſignia doctoratus puenire: ut pbat̃ i. l. medicos. C. de profeſ. ⁊ medi. ⁊ ideo ſi non hʒ iſtud p̄ambulū nõ dicit̃ doctor. ſic in pposito imperator hʒ dignitatē q̄ nõ dependet ex ſolo nomine. ſed etiā ex quibuſdā p̄ambulis ut ex electione ⁊ coronatione: ut in. c. p uenerabilem. ex̄ de elec. ita in pposito pater uel dñs uel abbas non dicit̃ imperator: qa ex ſolo nomine dependet a ſeipſo. Jnterdū iſta nomina uerbalia ſonant delictū^c ut calumniator ⁊ p̄uaricator et tunc ex ſolo uno actu uerificat̃: ut. l. athletas. §. calumniator. ĵ. de infa. Fallit in tribus nominibus q̄ ꝗuis ſonent in delictū nihilominus ex vno actu ſolo nõ dicunt̃ uerificari: ut in abigeo qḋ eſt nomen uerbale ab abigo abigis: ut. l. fi. ĵ. de abigeis. pꝑe finē. ⁊. e. ti. l. i. ibi nõ tenet̃ ut abigeus ⁊c. Jtē in errone qa ex ſolo uno actu non dicit̃ erro: ſed vbi frequenter ſine cauſa vagat̃: ut. l. qd ſit fugitiuus. §. erronē. de edil. edic. Jtē in plagio: ut. l. ſi abducta. cū ſua glo. C. de furtis. ubi plagiū cõmittit̃ quādo ex cõſuetudine qs hʒ ſurripere ſeruos alienos. nõ ubi ſemel tm̄. Jtē fallit in mercatore: ut. l. i. §. i. ĵ. de tribu. vbi mercator pprie ē ille q plures facit negociationes^d nõ unam tm̄. qḋ no. Sed regulariter dico cõmitti ſm vulgi opi. lʒ hoc nõ liqueat ut pbat̃ qa dicimus in artifice qa ille appellat̃ pprie quē vulgus appellat artificē. v̄r pro hoc. l. ſciendu3. §. illud. de edil. edic. ℭ Modo circa vltimā partē oppo. ⁊ uidet̃ ꝙ rubrica hic poſita nõ pcedat. ibi ſemp auguſtus ⁊c. verbū ſemp hʒ denotare perpetuitatē: ut. l. i. ſo. ma. ſed nos videmus ad oculū ꝙ imperator minuit imperiū quādoqʒ: ut quādo Cõſtātinus donauit pape Siluestro Glo. ſoluit ꝙ h̄ habuit reſpectū ad id qḋ rationabiliter eſſe debuit non autē ad id qḋ accidit de facto: ut alias dicim⁹ ꝙ matrimoniū eſt indiuiduū: ⁊ tamē interdū ſeparat̃. Jtē dicit̃ hic ꝙ fuit filius Juſtinia. nõ uidet̃ uerꝫ: ſed fuit filius Conſtantini: ut di. xvi. c. habeo. So. iuſtinianus^e dicit̃ a iuſticia. ibi uero de alio iuſtiniano loquit̃ qa plures fuerunt iuſtiniani. ℭ Jtē op. qa dicit̃ hic ꝙ illi quibus trāſmittit̃ iſta epiſtola dicunt̃ maiores nobis. imo v̄r ꝙ nõ: ut. C. de dignita. p to. So. interduʒ dicit̃ qs antecedere aliqua dignitate ut ibi: interdum reſpectu ſcientie uel moꝝ ⁊ tunc loquit̃ hic. ita ſentit glo. hic ⁊ bene. ℭ Jtē op. dicit̃ h̄ ꝙ ſunt illuſtres. Cõtra qa doctores^f non ſunt illuſtres niſi certo tp̄e legant: ut. C. de profeſ. ⁊ medi. l. magiſtros. So. hec ſm illā: uel dic ꝙ hic uidet̃ loqui de illis illuſtribus q abſqʒ doctoratu erāt alias illuſtres: ⁊ utraqʒ ſolu. eſt bona ⁊ uera. ℭ Jtē dicitur hic ꝙ hec ſalutatio tranſmittit̃ ⁊ ſic miſcet iſtā compilationē ⁊ compilationē codicis. imo videt̃ ꝙ ſeparatim poni debeant: ut primo illa codi. ſcḋo digeſtoꝝ. tertio inſti. de quo uide tex. hoc ponētē in. l. i. C. de ue. iur. enu. ℭ Jtē ꝙ dr̃ auguſtus dicit glo. qa ſemp auget. ¶ Et ſic q̄ro nunqd donatio facta p Cõſtātinū pape Siluestro ualeat uel nõ^g: ⁊ primo uidet̃ ꝙ nõ ualuerit qa debet augere ut hic ſed donare eſt dilapidatio queda: ut. l. filiuſfa. ĵ. de dona. ⁊. l. cū de indebito. ff. de pba. ⁊ ſic nõ ualet ex quo ſui intereſt augere nõ minuere. Donare enim eſt minuere ut probat̃ ergo ⁊c. p̄terea ſi ualeret ſequeretur ꝙ imperiū poſſet ānihilari: qa ſicut ipſe fecit ita ⁊ ſucceſſor eius poterit: qa eius actus ſucceſſori preiudicare nõ pōt: ut. l. digna vox. C. de legi. ⁊ iſtā opi. tenet glo. in cor. quomodo opor. epi. §. i. ubi hanc. q. diſputat. ⁊ finaliter tenet ꝙ non ualet quā opi. ſequit̃ hic Ja. de bel. Sed in contrariū facit qa omnis liberalitas pcedens a p̄ncipe hʒ ſpecialia multa: ut. l. cū multa. C. de bo. que libe. ⁊ ſic ex quadā benignitate ⁊ ſpecialitate ualet. Jtē ſi nõ eſt phibitū principi dare ſeu donare nec eccleſie: ut prealle. l. cū multa. Jtem certū eſt ꝙ imperator erat dñs rõne illius iuriſditionis ꝙ donauit ut in principio q̄ſtionis. ergo ſaltē ius illud qḋ ipſe habuit donauit qḋ facere potuit: ut. l. ſi de meis. §. fi. ĵ. de leg. i. ⁊. l. q tabernas. §. i. de cõtrahē. empti. Jtē dicimus ꝙ donādo eccleſie omnis immēſitas dicit̃ eſſe mēſura: quaſi dicat nõ pōt uideri in infinituʒ eccleſie eſſe donatū: ut in. §. ſcimus. in corpo. de nõ alie. ⁊ ſic donatio ualere debet. Preterea pbat̃ ſic: imperiū ⁊ eccleſia dicit̃ quodā modo fraternizare^h: vt in cor. quomodo op. epi. §. i. Sʒ alia lege cauet̃ ꝙ frater nedū qḋ poſſit: ſed etiā tenetur dotare ſororē: ut. l. cū in plures. §. fi. ĵ. de admini. tu. ⁊. l. nõ enim. C. de admi. tu. ⁊ ibi Azo. ⁊ glo. in. l. ij. C. ad macedo. ita ergo in eccleſia nedū ꝙ poſſit frater eius. ſ. imperiū donare ei; ſed tenet̃ eā dotare ut dixit. Preterea pbo etiā ſic. illud qḋ ſit in ſignū remunerationis nõ dicit̃ donatio^i: ut. l. ſed ⁊ ſi lege. §. cõſuluit. ĵ. de peti. he. ⁊. l. acquilius. ⁊. l. ſi pater. C. de donati. Si igitur hoc eſt uerꝫ: ſequit̃ ꝙ Cõſtantinus donans nõ fuit qui liberatus a lepra quare ⁊c. Jtē in cauſa

g ℭ Ualeat uel nõ. An valeat donatio facta p Cõſtātinū romane eccleſie aliqd p Bal. i pemio feu. ⁊ Bal. i. c. i generali. ſi de feu. fu. ꝯtro. ⁊ ibi uidet̃ tenere ꝙ ualuerit ut dixi ſm eū poſt Bar. i. l. phibere. §. plane. qḋ ui aut clā. Et adde ꝙ donatio facta ro. eccleſie valet abſqʒ iſinuatiõe. ut i auc. ⁊c ⁊ a p̄uatis. ⁊ ibi bal. C. de do. bal. i. l. filio quē pꝫ. ĵ. de li. ⁊ poſth. ⁊ ibi ang. bal. h̄ ⁊ i p̄n. C. ubi plene de hac q̄õe. poſt Ja. bu. ibi. ⁊ p imo. i rub. de v̇b. ob. ⁊ bal. h̄ ⁊ pemio. ang. no. i. l. ſi certaꝫ. i p̄nci. ff. de te. mi. ⁊ ibi Bal. p glo. i cle. i. i v̇bo cõſtātinū. ḋ iureiu. ⁊ oino uide q̄ no. ſpecu. i ti. de iſtru. edic. §. nunc aūt. v̇. ſi. an ſi ipator dotet eccleſias ⁊ p̄uilegia cõferat ſucceſſor reuocet. uide bal. i. l. pe. C. de bo. q̄ lib. ⁊ ibi et eꝫ. an papa poſſit alienare terras ⁊ ciuitates eccleſie ḋ p̄dictis ⁊ uiḋ p doc. i cle. i. i fi. de iureiu. p io. an. i ti. ḋ pa. cõſtā. i v̇bo ſucceſſoꝝ ſuorū. Bar. i. l. pe. ĵ. ḋ of. p̄ſi. ADDE ꝙ abba. cõſilio. lxxxiij. ſecundo li. dicē ꝙ nõ eſſet p̄cul ab hereſi reuocare in dubiū an donatio facta p cõſtātinū valuerit de q̄ ēt p alex. cõſi. lxxvij. ij. li. pau. de caſt. cõſi. lxxij. Et de alienatione pape uiḋ bal. cõſi. xxviij. i. li. pau. de ca. conſi. cclxxxiij. et ſequenti.

h ℭ Fraternizare. Jmpiū ⁊ eccleſia dicunt̃ fraternizare. uide Bal. in. l. bene a zenone de quadri. p̄ſcrip. in ulti. col. ADDE pro p̄dictis ꝙ uoluit ro. cõſi. cccvij. ꝙ ſic. l. q̄tiēſ de rei ue. hʒ locū i eccleſia eodeʒ mõ in impatore.

i ℭ Donatio vide qḋ ſcripſi poſt bar. i. l. i. ĵ. ḋ do.

Donatio Constantini

remunerationis eſt debitũ in tantũ ꝙ etiã ex his
que alias prohibenť alienari a iure cõcedunť tñ
illo caſu: ut. l. iubemus nullaꝫ. C. de ſacroſan. ec.
ſic ergo in propoſito qd dicendũ. Guil. tꝫ hanc
partẽ. pro cuius opi. videť glo. lꝫ ipſe eã nõ alle-
get in. l. i. de offi. prefec. vr. uidete nos ſumus in
terris amicis eccleſie: ⁊ ideo dico ꝙ illa donatio
valeat. Sed ſi qs uellet tenere opi. ꝙ nõ valuerit
poſſet reſpondere ad cõtraria ⁊ ꝓbare opi. ſuaꝫ
per caſum legis. ⁊ dico ꝙ eſt verũ ꝙ põt donare
ob meritũ in rebus particularibus. Item dotare
eccleſiã tanꝗ̃ ſororẽ: ſed illa donatio fuit reſpe-
ctu iuriſditionis: ut haberet temporaliter ⁊ ſpiri
tualiter iuriſditionẽ. Sed lex alibi dicit ꝙ impiũ
iſtud ſi millies uellet a ſe abdicare nõ poſſet niſi
ſuperiori daret: ut. l. legatũ. j. de offi. preſi. mõ ſi
hoc eſt uerꝝ donatio illa nõ ualuit. ad contraria
eſt reſponſum ut dixi. Ex quo ſequiť ꝙ papa nõ
habet iuriſditionẽ aliquã. ſed volens fauere ec-
cleſie dico ꝙ illa donatio ualuit. Et ad. l. legatũ.
reſpondeo ꝙ imperator ⁊ eccleſia proceſſerũt a
deo [a] tanꝗ̃ a cauſa efficiẽti: vt in cor. quõ op. epi.
. §. i. ergo donando eccleſie abdicat a ſe. ⁊ dat in
manibus ſuperioris ſicut eſt ipſe deus. papa eſt
vicarius eius: ⁊ ſic quaſi ipſi deo donare videť:
⁊ ſic eſt reſponſum ad. l. legatũ. Itẽ dicitur hꝫ ꝙ
iuſtinianus eſt imperator. quero quãdo quis di-
catur imperator. ⁊ dico ꝙ ante coronationẽ nõ
eſt imperator: ſꝫ rex romanoꝝ: ut eſt tex. in. c. ve
nerabilẽ. extra de elec. ſed poſt coronationẽ dici
citur imperator ſiue princeps ꝓbať ibi. nã prin-
ceps ⁊ impator ſunt idẽ [b] vt in proemio inſti.

Ex conſtitutione ſequenti.

An imperator ſit dñs reꝝ particulariũ: ibi. Que
rit. Et an rem meã impator poſſit alij donare et
an ciuitas idẽ facere poſſit: ibi. Quero. Et an ꝑ
reſcriptũ ꝑnceps poſſit me priuare dñio rei mee
ibi. Itẽ quero. Et qd importent iſta uerba reci-
pio te in protectorem ⁊ defenſorẽ meũ: ibi. Itẽ
diciť. Et cũ ſit ſtandũ peritis in arte illi debeant
iurare ⁊ quot debeant eſſe. ⁊ qualiter iurare de-
beat doctor de ſufficiẽtia ꝓmouẽdi: ibi. Itẽ no.

Omnem. [c] Iſta cũſtitutio diuidi
tur in quinqꝫ partes.
prima vſqꝫ ad ver. ſed cũ nos tractat' in
genere poſt cõpilationẽ factã neceſſario tractan
do modũ legendi iſtã ciuilẽ ſapientiã. Ibi ſecũ-
da pars ubi poniť ꝙ doctores debent ſcire quid
docent. ⁊ ſimiliter ſcholares quid eis ſit docẽdũ
⁊ durat vſqꝫ ad uer. in tertio autẽ anno. Ibi ter-
tia ubi poniť quid oliꝫ legebať: ⁊ durat uſqꝫ ad
uer. nos uero. Ibi quarta in qua poniť quid ho
die tenendũ ſit durat uſqꝫ ad uer. hic autẽ. Ibi
quinta que diuidiť in plures partes ⁊ ibi dicam.
Et ſic pone caſum lꝫ male poſſit poni: quia non
eſt accidẽtia facti ꝙ poſt perfectionẽ legalis ſciẽ
tie Iuſtinianus alloquiť in ſuo principio ⁊ tra-
dit modũ addiſcendi. ⁊ approbat illud qõ per
eloquentiſſimos viros quos nominauit in rubri
ca factũ fuit. Modo op. ad principiuꝫ: quia
certũ eſt ꝙ dictio omnis ſeu omne eſt nomẽ vni
uerſale qõ quidẽ verificať ex pluribus: ut. l. ſi plu
ribus de leg. ij. ſed legiſlator loquiť de tota ciui-
li ſapiẽtia purgata ꝗ̃ unita ẽ ⁊ ſic nõ cõuenit iſta
vniuerſalis propoſitio. Cuius timore glo. expo
nit omnẽ. i. totã ⁊ ita exponit Iac. de are. et pro
opi. glo. ⁊ Ia. habemus glo. expreſſam que po-
nit differentiã inter adiectiuũ totũ ⁊ omne: ut ẽ
glo. inſti. pro ſocio. in prin. ⁊. § i. poſt prin. i gl.
que eſt ibi que incipit. i. totius ſciẽ. iuris ciuilis.
Uel potes dicere alio modo ꝙ iſte tex. nõ loqť
impropríe videlicet ꝙ Iuſtinianus non habuit
tantũ reſpectũ ad ſolã ciuilẽ ſapientiã: ſꝫ ad mul
tas cõſtitutiones ⁊ deciſiones antiquitus factas
qõ uoluit ſentire glo. tua. ⁊ ſic uideť poſſe dice-
re ꝙ iſtud nomẽ omne proprie ſtare poſſit. Itẽ
qõ diciť hic ⁊ ſancio purgata eſt ſic uideť cõpre
hendere etiã eas que penaꝫ nõ imponunt cũ cõ
ſtitutiones penã imponant. vt. §. ſancte. inſti. de
re. diui. ⁊ inſti. in proemio. Cuius timore fuit fa
cta glo. ꝗ icipit ſanctionẽ. ⁊ appellať ſanctio plu
ribus modis. vno modo ſtricte ut illa que eſt pe
nalis. ⁊ de illa non loquiť hic. alia large ⁊ de illa
loquiť hic. Quero diciť hic omnẽ ſanctioneꝫ
totius reipublice. i. totius noſtri imperij. Que
rit glo. nunquid ſm ꝙ imperator dicitur habe
re dominiũ vniuerſalis iuriſditionis ita ⁊ parti-
cularium rerum. que queſtio fuit antiquitus agi
tata inter Mar. ⁊ Gul. Et primo uidetur ꝙ ſꝫ
ꝙ ille eſt dñs vniuerſalium ita ⁊ ſit particulariuꝫ
rerum: ut eſt tex. in. l. deprecatio ad. l. rho. de ia.
⁊. l. bene a zenone. in prin. C. de quadri. preſcri.
Item aduerte quia glo. hic leges inſerit que
faciunt ad illam queſtionẽ nunqd princeps poſ
ſet donare rem meã. que uidetur idem cũ ꝑma.
ſed tamen ſunt omnimodo diuerſe. ⁊ allegat gl.
hic. l. item ſi uerberatũ. j. de rei uendi. ⁊. l. lucius
. j. de euic. ubi tranſfert dominiuꝫ illius rei que
erat ſua: quia non ſue rei nõ poſſet tranſferre do
miniũ. ar. l. id quod noſtrum. j. de re. iur. itẽ per
. l. quero. j. de natali. reſti. in contrarium facit qa
dñium inſolidũ penes duos eſſe nõ põt: ut. l. ſi
ut certo. §. ſi duobus uehiculũ. j. cõmo. ſed ego
uideo ꝙ dñia reruꝫ ſunt ſinguloꝝ: ut inſtitu. de
re. diui. §. ſingulorũ. ergo nõ principis. Prete-
rea rei uẽdicatio datur domino: ut. j. de rei uẽ.
. l. in rem actio. ſed ego uideo ꝙ ſingulares ho-
mines poſſunt res uendicare: ut. l. i. de rei uen. ⁊
ſic ſunt dñi. ſi ipſi ſunt dñi. ergo non princeps.
quid dicendũ. Glo. hic determinat pro opini.
Bul. ꝙ imperator non ſit dñs particulariũ reꝝ
ad leges cõtrarias ⁊ ad tex. iſtũ qui dicit noſtre. [d]
⁊ ad. l. deprecatio. ⁊ ad. l. bene a zenone. reſpon
detur ꝙ ratione protectionis ⁊ iuriſditionis im
perator diciť dñs mundi [e] qa tenetur totũ mun-
dum defendere ⁊ protegere. ⁊ ſic appoſitio no-
ſtre põt referri ad dñium. ⁊ tunc nõ refertur ad
principẽ. Interdũ ratione protectionis et tunc
referť ut hic. Itẽ probatur quia ego uideo ꝙ ra
tione protectionis uel adminiſtrationis dicitur
quis eſſe dñs: ut. l. interdum. §. qui tutelaꝫ. j. de
furtis. ⁊. l. qui fundũ. j. pro emptore. ⁊ hec opi. ẽ
uera quã ſequitur hic Ia. de are. Et ad. l. item ſi
uerberatũ. ⁊. l. lucius. ſ. alle. reſponde ſm glo. ⁊
ſecunda glo. hic poſita eſt uera ⁊ dicit ꝙ ꝓpter
delictũ poſſeſſoris ⁊c̃. Alia ſolu. eſt ꝙ ibi cõce-
debat in fauorẽ militie concedendo in premiuꝫ
ex quo bene meruerat: ſed ſecunda ſolu. eſt uera
⁊ cõgruit. l. lucius. ⁊ ibi no. in glo. Sed ad. l. itẽ
ſi uerberatum: nõ eſt cõgrua ſolu. quia ibi glo.
dicit in. §. item ſi forte. ꝙ imperator aliquid tra
diderat poſſeſſori a quo tranſferť iſta poſſeſſio:
ſed ſi eſſet uerũ ꝙ propter delictum poſſidẽtis
hoc faceret non eſſet neceſſe hoc facere. ſ. ꝙ da-
ret poſſeſſori: ſed ſufficeret ſolũ ꝙ aduocata eẽt
ab eo: ut. d. l. lucius. ⁊ ideo dic ꝙ ibi in fauoreꝫ
militie ſm primã ſolu. hic poſitam que cõgruit
illi. l. ⁊ ſecunda cõuenit. l. lucius: ut. ſ. dixi. ad. l.
contrariã hic alle. reſponde ut in glo. ⁊ bene. te-
ne primã ſo. Ad. l. i. hic alleg. reſponde ꝙ ibi eſt
ſpeciale. Quero ſm Ia. de are. nunqd impa-
tor poſſit rẽ meã [f] alij dare: ſed tu dices ꝙ eſt in-

[a] Proceſſerũt a deo. Papa ⁊ imperator proceſſerunt a deo. ⁊ impator hꝫ imperiũ a deo. c. In princi. ibi. deo auctore. et ibi Bal. de patenẽ.

[b] Sũt idẽ. Priceps ⁊ impator ſũt idem. uide imol. i rub. de vbo. ob.

[c] Omnẽ.
[o] Dñs mũdi. Qualiter impator ſit dominus mundi. uide late Bar. in. l. i. . §. per hanc . j. de rei uẽ. ⁊ uide ꝑ eũdem in. l. hoſtes. in ꝑma . q. de capti. ⁊ bal. hic.

[d] Rẽ meã. An imperator poſſit rẽ meã donare vel auferre etiã legẽ cõdendo ⁊ cõcludit ꝙ ſine cauſa nõ. cũ cauſa ſic. et uide Bar. i . l. ſi. C. ſi cõtra ius uel vtil. pub. per Bal. ⁊ ang. in. l. ij. i ꝑn. . C. de quadri. preſcri. ⁊ ſingulariter Bal. i. l. ſi. in. ij. col. . C. ſentẽ. reſci. nõ poſſe. ADDE bal. cõſi. xiiij. ⁊ ſequenti. iij. li. ⁊ cõſi. cclxviij. ij. lib. ⁊ . ccxxiij. iij. libro ang. cõſi. xvij. ⁊. cxxviiij. abb. cõſi. lxxxiiij. . i. li. ubi diẽ ꝙ cã ſemper ꝑſumiť i ꝑncipe pau. de caſt. conſilio . ccxvij.

culcatio ꝟboꝝ cuꝫ.q.precedenti.ego dico ꝙ nõ eſt uerũ.immo eſt penitus diuerſa. Circa qð videt primo dicendũ ꝙ nõ poſſit donare cũ certũ eſt ꝙ id qð noſtrũ eſt ⁊c̃.ut.l.id qð noſtrũ.ff.de reg.iur.ſed illa eſt talis ergo ⁊c̃. In cõtrariuꝫ faciũt ꝑalle.ll.itẽ ſi uerberatũ.⁊.l.lucius. Quid dicẽdũ. Ja.de are.utit aliquibus ꝟbis nõ tamẽ ꝑfecte ⁊ dicit ꝙ indiſtincte nõ põt.arg.ꝑalleg.l.id qð noſtrũ.ſed interdũ ex cauſa põt:ut.l. cõdẽdo.interdũ cognoſcendo:⁊ tunc ſpectat ſñia ut in.§.i.in auc̃.de inceſ.nup.⁊.C.de mulie.q̃ ſuis propri.l.unica.⁊ extra de here.c.cũ ſecũdũ li.vi. Interdũ ſpectat ſñia cõdẽnãdo.ut ꝑ to.titu.de bo.dã.C.⁊.ff.⁊.l.ſi qs in tantã.cũ glo.ſua.C.unĩ vi.in glo.ſup uerbo amittat. Interduꝫ transfert iuriſditionẽ exercẽdo ſeu extendendo:ut.l.ſi.C.de iure do.dũmõ nõ errẽt in executione:ut no.in.l.elegãter.circa prin.ff.de pigno.ac.tũc.n.nihil transfert:ut ibi nota. Interdũ mediãte contractu ꝓuat me dñio rei mee.hoc dupliciter:qa partẽ hꝫ in re que transfert.⁊ tunc recurre ad.l.i.C.de uẽ.re.fiſca.interdũ nullã partẽ hꝫ:⁊ tũc recurre ad.l.ij.⁊.iij.C.de quadri.preſcrip. ⁊ his dictis uidet cõtẽtus Ja.de are. Sꝫ tu dic ⁊ melius ⁊ ſic q̃ro nunqd legẽ cõdendo poſſit ſimpliciter auferre dñium[a] rei mee ſine aliqua cã:⁊ dico ꝙ nõ:ut dicit Inno.in.c.que in eccleſiaꝝ.ex de cõſti.⁊ in.c.qa pleriqꝫ.de immu.eccle. Itẽ q̃ro qd de ciuitate dico idẽ multo fortius ꝙ etiã legẽ cõdendo dñium rei mee ſine cã auferre nõ põt.et ſic intellige.l.quotiens.§.pe.ff.de pollici.cuꝫ cã poſſit.⁊ ſic intelligo.l.ſi priuatus.ff.qui ⁊ a q.q̃ lex nõ eſt alibi.ſic intelligo.l.ſi venditor.§.ſi cõſtat.ff.cõia pre.qui.§.eſt ſingularis quãtum ad hanc materiã magis ꝙ aliqua alia lex q̃ ſit i mũdo.ad qð facit glo.in.l.ij.circa finẽ magne gl.C.que ſit lon.cõſue.ubi tenet expreſſe ꝙ q̃libet vniuerſitas hoc facere nõ poſſet.⁊ ſic ciuitas uł aliõ collegiũ hoc nõ poſſet facere ꝙ aliqd minuatur de patrimonio meo. Ex quo cõcludo ꝙ ciuitas ſine cã nõ poſſet auferre dñium rei mee. ¶ Itẽ q̃ro qd de reſcriptis:⁊ dicimus ſm glo.ꝙ non:ut.l.i.ff.de cõſti.pecu.⁊.l. quotiens.C. de pci.ipe.offe.⁊.l.ſi.C.ſi cõtra ius uel uti.pu.vbi ſine cã ꝑ reſcriptũ nõ põt me priuare.do. Ja.bu.dicebat ꝙ alle.glo.dicit uerũ.ſ.ꝙ nõ poſſit ex volũtate:qa nõ vult:ſed ex poſſibilitate ſic:qa põt qa ex quo princeps ponit clauſulã derogatoriã:ut i dicta.l.quotiens.etiã in eiuſdẽ poteſtate ſit eandẽ clauſulã derogatoriã tollere dicẽdo nõ obſtãte tali lege.qð nitit ꝓbare tali modo:qa q̃ habent eandẽ cauſam productiuã habẽt eundẽ effectũ:vt.l.de qbus.ff.de legi.ſed eadẽ eſt cã legis ⁊ reſcripti:qa a voluntate ⁊ cõſenſu tm̃ cauſant.ergo debent eſſe paris potentie:ſed ꝑ legẽ põt:ergo ⁊ ꝑ reſcriptũ:ut.ſ.probatũ eſt:maior propoſitio eſt uera:qa ea q̃ dependentia a cõſenſu ⁊c̃.ſed minor ſeu ſecũda ꝓpoſitio ſm logicos ꝙ eadem ſit cã ꝑ omnia reſcripti ⁊ legis nõ eſt ꝟa ut probabo quare ⁊c̃.nã lex dicit ꝙ leges ſiunt cuꝫ

a ¶ Auferre dñium. vide Bar.in.l.ambicioſa.in.iiij.col.de decre.ab ordi.fa.in prima cõſtitutione.C.§.qbus.in ſi.⁊ qð no.Bar.in.l.ſi.in ꝑma colũ.de ap.recipiẽ.⁊ no.bar.in.v.q.principali.in ſi.in.l.oẽs populi.⁊ quod dixi poſt Bar.in.l.prohibere.§.plane qð ut aut clã.dixit tñ Bal.ꝑ illuꝫ tex.cũ glo.in.l.de latronũ.C.qui ad libertatẽ procla.nõ li.qð tenet ſtatutũ ꝙ banniti efficiant capictiũ qð dicit alibi non repiri ⁊ põt ciuitas pro pace habenda res ciuiũ priuatoꝝ donare.no.bal.⁊ ang.i.l.bene a zenone.in ꝑma col.⁊ põt ciuitas facere ſtatutũ ꝙ i cauſis ſuis ꝓcedat ſũmarie appellatiõe remota ⁊ ſibimet cõcedere priuilegiũ ſm Bal.i.l.ſi.C.quoꝝ appel.⁊ uide circa no.hic ꝑ bar.ꝙ no.Ang.in.l.ij.C.de quadri.pſcrip.ꝑ illã.l.ubi tenet ꝙ etiam ſine cã princeps poteſt mihi auferre dñiuꝫ idẽ dicit ang.in.l.itẽ ſi vberatũ.§.i.de rei uẽ. Quãdo aũt dicit quod ciuitas poſſit intelligo facta debita recompenſatione: vt ꝑ bal.i dicta.l. iteꝫ ſi verberatuꝫ.per Bar.et alios in.l.ſi.in ſi.ff.de pigno.ac.ang.clare in cõſi.cxxxvi.⁊ de materia etiã per Ang.in cõſi.lxij.⁊ in cõſilio.lij.et ang.in.l.iiij.§.ſi is.ff.ꝙ quiſqꝫ iu.et Bal. hic et Ang.in.l.ij.ff.de his q ſunt ſui uel alie.iur.⁊ ibi bar.⁊ ange.in.l.itẽ ſi verberatuꝫ.§.i.tenet ꝙ de plenitudine poteſtatis et ſine cã poſſit impator auferre mihi rẽ meã.
ADDE vltra allegata in precedẽti mea additione romanũ conſilio.cccx. Abba.conſilio vltimo primo libro

b ¶ Et dico. In hac materia utrũ princeps poſſit tollere que ſunt iuris ciuilis.uide qð no.in.l.i.in ſi.ff.de cõſti.prin.⁊ dic ſm Bal.ſingulariter in.l.ſi.C.ſen.reſcin.nõ poſ.ꝙ poterit mihi auferre dñium acquiſitũ per ſententiã cũ illud dñium fuerit acquiſitũ de iure ciuili.ꝑ ea que no.in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ ſic cũ poſſit tollere ea que ſunt iuris ciuilis poterit tollere tale dñium.qð perpetuo tenẽ menti.uide tamen Barto.in.l.ſi.C.ſi cõtra ius vel vtilitatẽ publicam.

magna deliberatione:ut.l.humanuꝫ.C.de legi.ſed reſcripta ex quadã importunitate ⁊ indeliberate cõcedunt:ut.l.i.C.de peti.bo.ſubla.⁊ hãc rationẽ inter leges ⁊ reſcripta ultra rationẽ meã ponit glo.extra de cõſti.c.i.lib.vi.⁊ ſi tu iudicare uelles diceres ꝙ intelligis in reſcripto:qð cõſtat ꝙ cũ deliberatione fuerit cõceſſum. Sed reſpondeo ⁊ dico[b] ꝙ poteſtatẽ legis cõdende ꝑnceps hꝫ a deo:ut in auc̃.quomodo op.epi.§.i.ſꝫ poſſibile eſt ꝙ legẽ cõdendo uel reſcriptuꝫ cõcedat aliqd qð repugnaret legi diuine uel charitati.ſꝫ ſi cõdendo repugnaret.quare ⁊c̃. Sed quãuis lex dei poſſit diſtingui in his q̃ nõ inducũt peccatũ:ut no.in.l.i.de cõſti.princi.ut in teſtamẽto requirunt ſeptẽ teſtes.⁊ lex dei dicit ꝙ i ore duorũ uel triũ ſtat omne uerbũ:quia tñ in his q̃ peccatũ inducerent lex nõ ualet.ergo multo minus reſcriptũ.quaſi dicat lex eſt honeſta:ut.iiij.diſti.erit autẽ. ¶ Iteꝫ dicit hic ꝙ iura protectionis et defenſionis dicunt ſpectare ad principẽ.quero quid importent iſta uerba[c] recipio te in ꝓtectorem ⁊ defenſorẽ meũ. Cano.ſe de hoc expediũt ⁊ dicunt ꝙ ſiquis reciperet ſub defenſione eccleſie nõ debet eũ eccleſia defendere cũ armis:ſed uidetur ei magis reuerentia deberi ꝙ alteri:ut probat ex tex.c.recipimus.extra de priuile.cum glo.ibi poſita.ſꝫ nos poſſumus probare oppoſitum.nã per uerbũ protegere videt importari cũ armis defendere:ut eſt tex.⁊ glo.in.l.deſertorem.§.ſi.ff.de re mili. Itẽ põt probari in.l.i.⁊ ſi.C.de profeſ.⁊ medi.quicqd iſti dicant. Sed ſi loqueris in materia cõtractuũ de quorũ natura eſt iudicialis defenſio:ut.l.ſi.C.de act.emp.cuꝫ ſi.tunc intelligit ſine armis. Ubi autẽ natura cõtractus nõ repugnat dico etiã ꝙ tenetur defendere cũ armis qð nota. ¶ Iteꝫ nota hic ꝙ illis q periti ſunt eſt credendũ. Et ſic dicit Odofre.ꝙ ſi dubitat de vulnere an ſit mortale uel nõ ꝙ ſit remittendũ iudicio ⁊ teſtimonio medicorum[d]:ad qð facit.l.ſemel.de re mili.lib.xij.⁊ tex.in.c.ſignificaſti.in ſi.extra de homici.et in huiuſmodi punctis habemus tex.infinitos:ut in alluuione de quo recurrit ad ruſticos:ut eſt glo.in.c.preterea.inſti.de re.diui.uer.plane glo.longior.ſic in ſimili ſi tractat de domo recurrat ad magiſtros:ut in cor.de non alie.§.quod autẽ.⁊ nota in Spec.in ti.de ꝓba.§.ſi.circa ſi. Sed aduerte uidimus de iſtis peritis ꝙ debet eis credi[e].quero nũquid credit eis ſimpliciter:an uero cuꝫ ſacramento ut dicimus in teſte.certe uidet dicendum ꝙ nõ:ut.l.i.§.i..cuꝫ glo.ſup uerbo due.ff.de uen.inſpi.⁊ qð in ſimili habet in gl.in.l.iuſiuran.C.de teſti.in glo.⁊ ibi dixi. In contrariũ uidetur alia glo.i.l.cõparationes.C.de fide iſtru.ubi tractat de cõparationis materia.⁊ recurrit ad tabellionẽ.⁊ ſic cõtra.quid dicemus. Breuiter credo hoc eſſe ueꝝ:quia ſi queris nunquid deponant cũ ſacramento appoſito aſſertorie.et ſic etiã dico ꝙ nõ.⁊ ſic itelligo primas glo. Ratio quia ius nõ debet facere ut qs incidat in piu

c ¶ Iſta verba quid importẽt accipio te in protectorem ac defenſorem. Adde no.ꝑ Bar.in.l.ſtipulatio iſta.in prin.in.iij.col.de ver.obli. Quid autẽ importet ſi quis ſubmittit ſe protectioni ſuperioris habet per Ci.⁊ Bal. in .l.i. .C.ſi quacũ qꝫ ꝑd.po.ad finẽ.⁊ qd ſi ſtatutum dicat talis ſit extra protectioneꝫ cõis per Ci.in.l.i.C.de natu.libe.⁊ hic adde pe.de ancha.in cõſilio.xciij.et per moder.in.c.olim de accuſa. uide tex.⁊ glo.in.c.ego.in ꝟbo ſaluo.de iureiu.ꝑ bartol.in.l.i.C.de excu.mune.lib.x.
ADDE qd importẽt illa ꝟba ſubmitto me ꝓtectioni dic bal.cõ.ccc.i.lib.⁊ an ꝑ ſubmiſſionẽ ſimplicẽ qs uideat dare iuriſditionẽ i terris ſuis illi dño uid bal.cõſi.ccc.xciiij. inter tres marchiones.iij.lib.

d ¶ Medicorũ.pro vulneribus recurritur ad medicos:q teſtificant i arte ſua.uid an iurent et qualiter. et adde Bal.ſi qui dixit ꝙ vbi tales deponũt ſup tali facto cuius veritas ꝑfecte hẽri põt ut eſt i agrimẽſore et ſimilibus.tunc debent iurare de vitate nõ de credulitate ut etiã eſt de mente Bar.hic.

e ¶ Eis credi. Qualiter aũt debeat ꝓcedi ad iueſtigationem medicoꝝ ꝑ vulnere an ſit remãſura cicatrix uel an aliqs ſit i firmus. dicit bar. multuꝫ no.i.l. ſemel.C.de re mi.lib.xij.ꝙ talis denũciatio facta ꝑ medicũ nihil operat niſi de hoc ꝓcedat diligens iudicis inquiſitio.⁊ ideo dꝫ apparere de hoc in actis qð no.ſm cũ ibi.⁊ idẽ ibi Ang.⁊ de hac materia late ꝑ Spe.in ti.de ꝓba.§.ſi.ꝟ.hoc quoqꝫ in ſecũda parte.⁊ hic refert Bar.⁊ uide glo.in.c.fraternitatis.de fri.⁊ male.ꝑ cano.in.c.propoſuiſti.de ꝓba.⁊ ibi Bal.dicit ꝙ nõ dicunt proprie teſtes.late ꝑ moder.in.c.ſignificaſti.el.ij. de homici.ubi uide.⁊

de hac materia vide Ang.plene in.l.ſi vacātia.C.de bo.vacā.li.x.in ſecū da charta.ꝛ aliquid per Ludo.in.l.i.§.fi.de verboꝝ obligationibus per Bal.ꝛ ange.hic.

a ¶ Jurare doctores. Doctori quomodo credaṫ de ſcholare.uide in.d.l. neminē.de ad uo.diuer.iudi.ꝛ late per abba.in.c.propoſuiſti.de proba. p Ang.in repeti.d.l.ſi va cantia.in.iij. col.

riū:ut.l.i.C.de indi.vidui.ꝛ.l.i.C.ſi aduer.vē.ꝛ ſic eſt impoſſibile perfecte ſcire qđ nō conſtat:qa poſſet decipi:pro quo facit tex.preall.in.l.i.§.i. de uen.inſpi.qa dicit ibi debere referri p pregnā tem qđ quidē in teſte nō admittiṫ qđ in obſtetri ce admittiṫ:ut ibi tex.ꝛ ideo lex admittit ad talē rationē qualē referre pōt.Sed ſi tu queris ſacra mento probatorio:ꝛ tunc ſic:quia euitaṫ piuriū ꝛ ſic intelligo glo.prealle.l.cōparationes. Pre terea hic habemus glo.ualde bonā que inducit ut diciṫ ꝙ p eſtimationes bonoꝝ mulieres tran ſeunt ad ſecunda uota:ut.l.hac edictali.§.illud uer.ſi uero.de ſecū.nup.ꝛ pro hoc habemus.l. neminē.de aduo.diuer.iu. ubi doctor deponit de peritia ſua ꝛ tamē iurat:qđ intellige ut dicaꝫ. Itē potes ex hoc uidere utrū ꝛ qualiter debeāt iurare doctores[a] quādo deponunt in examinati one ſcholaris apud epm uel archidiaconuꝫ pro ipſo ad doctoratus apicē promouēdo quē pau ciſſimi recte attingunt ſm Ci.hic in lec. ¶ Item quero nos dicimus ꝙ pſone iſte admittunṫ ad deponendū de arte ꝛ peritia:nunquid ſufficiat vnus[b] cū alibi dicaṫ uox unius uox nullius:ut.l. iuriſiurandi.C.de teſti.nunquid ꝛ hoc hic erit. So.circa hoc dico ꝙ aut in ciuitate reperiuntur plures periti aut unus tm̄.ſi vnus tantū.ꝛ tūc de poſitio vnius ſufficit:ſi plures ꝛ tunc non:ut eſt tex.in cor.de nō alienan.§.ꝙ aūt.uer.ꝛ ut neqꝫ colla.ij.qui.§.de ſacramento probat.ꝛ eſt nota. ꝛ ſic eſt argumentū ꝙ ſi quis eſt aduocatus illi⁹ qui eſt vulneratus:ꝙ hꝫ tacere in poſitionibus ꝙ ſi ſint plures in ciuitate periti:ꝛ pars ponit unū hic habeo tacere[c] ꝛ in cōcluſione opponere poſtea ꝙ reperianṫ plures ſi vnus tantuꝫ poniṫ quia tunc nō ſufficiet.ꝛ uide quod no.in.l.dꝫ.et ibi tibi dixi.ī.de verbo.obli.Bar.

Sed cum nos. Hic ponit qđ ſciṙ expedit do ctoribus ꝛ ſcholaribus quid docēdū ſit ꝛ quid per doctores legendū uſqꝫ ad uer.ꝛ ante quidē neceſſe eſt:id eſt utile.alias importaret neceſſita tem.Sed op.uideo ꝙ incipientes ab inſtitutio nibus efficiunṫ ſapientes ſed expone vt dixi.

Et ātea. Sicut expedit ſcire quid ſit legendū ꝛ qđ docendū tam ſcholarib⁹ ꝙ̄ doctoribus.ita ſimpliciter ſcire ex pedit quid oliꝫ legebaṫ ꝛ tradebatur qm̄ oppo ſita iuxta ſe poſita clarius eluceſcunt. ¶ Quero nunquid per deſuetudinē[d] tollaṫ lex glo.de hoc dicit hic.ꝛ in cor.de here.ꝛ fal.circa principium ꝛ inſti.in proemio.§.igitur qđ debes intelligere tolli per deſuetudinē[e].ſ.ſeu deuiando ſeu diuer tendo a recto intellectu:ſꝫ ex eo ꝙ nō vtaṫ abſit a ſeculo ꝛ uideṫ hic ꝙ tollebaṫ eodeꝫ modo:ut dixi.pro quo facit tex.h ꝛ inſti.in pemio.Bar.

Nos uero. Reprobatis modis an tiquis tradende ciuilis ſapientie ꝛ ſtudio qđ ſcholares faciebant tradit modū queꝫ ſcholares tenere debent in addiſcē

b ¶ Sufficiat vnus. an vn⁹ uel plu res medici requirantur ad deponen dum.ꝛ quid de ſimilibus vide Bar.i .l.ij.C.ď pō dera.auri.li. .x.ꝛ in.l.fin. .ff.de ſicca. ꝛ i.d.c.ſigni ficaſti bar.in .l.i.§.fi.ď v. obli.Bal.in .l.directas. .C.de teſta. ma.ꝛ vide p moder.i.d. .c.ſignifica ſti.per ludo. in.l.i.§.fi.ď verb.oblig.

c ¶ Habeo tacere. De bet ergo p bari ꝙ in ci uitate ē vn⁹ ſolus ad hoc ut unius ſo lius depoſi tio ſufficiat ꝛ hec ē mēs Barto.ꝛ de materia ui de in.c.pro poſuiſti. de proba.ꝛ i.c. ſignificaſti. el.ij.de ho mici.ꝛ mēs Bar.hic eſt dare caute lam aduoca to:ut ſi iudex accipiat unū peritū tantū ꝙ aduocat⁹ ſileat:quia ſi ſententiā ha bebit pro ſe bn̄ eſt.ſi aūt cōtra poteſt appellare q̄ niam iudex debebat ca pere duoſ pi tos.

ADDE vt pulchre bal. ꝯſilio.cccij. .ij.lib.ꝛ u.ď ꝙ uoluit ro. conſilio.xx.

d ¶ Et ātea. deſuetudinē Jo.an.ꝛ ab ba.in.c.ioā nes.de cle. cōiug.dicit ꝙ quādoqꝫ nō uſus nō habet i ſe ali quē tacitum actū cōtra ius ꝛ non tollet.l.nec inducit conſuetudinē.ſecus ſi haberet in ſe tacitū actum.ꝛ uide etiā que no.Ci.in.l.ij.C.que ſit lon.conſue.i.q. an ex factis negatiuis inducaṫ cōſuetudo.ꝛ Bal.in.l.de quibus.in uer. ſed nunquid ex nō actibus.ꝛ h adde Jaco.de bel.in autē.de here.et fal. in princi.Ci.in.l.ij.in uer.expediti.C.que ſit lon.cōſuetu.in.ij.q.p doc. in.c.fi.in princi.de cōſuetu.in.vi.

e ¶ Tolli per deſuetudinē.an per deſuetudinē lex tollatur.adde Ci.in.l. fi.C.de iure do.impera.vbi dixit nunq̄ꝫ legē vel ſtatutū tolli p nō vſum ſed per contrariū vſum ſic.Et ꝙ tollaṫ lex videtur tex.in.l.recepticia.in prin.C.de cōſti.pecu.ibi inuſitato.ꝛ ibi Bal.in prin.adde que no.in.c.i. de treuga ꝛ pa.ꝛ que dixi in.l.de quibus.in fi.col.de legibus.
ADDE Ang.ꝯſi.cuij.ꝛ ſequenti Bal.cōſi.cxvij.iij.lib.

do ꝛ doctores in legendo ſiue docendo ꝛ hoc uſqꝫ ad uer.hic autē. ¶ Modo aduerte ꝙ mu tatur nomē in.§.diſcipuli.qui facit mentionē de nomine antiquo ꝛ ponit nouū quod facit in ar. ꝙ tabelliones debent ponere in inſtrumēto no mē cōtrahentiū.ſ.nomē vetus ꝛ nouū.ita alias habemus ꝙ etiā cognomē:ut.l.lucius teſtamen to facto.ī.de fideicōmiſ.liber.quo etiā utimur ī cōtractibus ꝛ teſtamētis.Sed adde ꝙ interdū ſit mutatio nominis[f] auctoritate legis.ꝛ tunc eſt licitū ut hic.Interdū ſit ab ipſo eodē ꝛ tūc inter dum ſit fraudulenter ꝛ tunc incidit in penā falſi ut.l.falſi.in tex.ꝛ glo ī.de fal.interdū ſit genera liter ꝛ ad libitū:ut ab iſta hora volo vocari talis iſta mutatio nō nocet qa nō in fraudē eſt facta.l. .i.C.de muta.no.ꝛ.l.ſi.preal.in prin.Bar.

Ex.§.ſequenti.

Quō hypothecaria ꝛ pignoraticia ſe habeant.

Tertiū. Aduerte ad quandā glo.quam alibi meliorē nō habes ꝛ diċ ꝙ vult dicere emulor.i.inuideo uel ſequor uel ini micor:ſꝫ prima expoſitio eſt uerior ſꝫ tn̄ aduer te. ¶ Quero quomodo actio hypothecaria et pignoraticia ſe habeāt ꝛ quomodo cōueniāt et quomodo differant.dico hoc modo ſiquidē lo quimur de pignoraticia directa diċ ꝙ differt ab hypothecaria ī natiuitate vtilitate ꝛ uita. In na tiuitate quia hypothecaria naſciṫ ex ſolo cōſen ſu:ut.l.ſi tibi decē.§.de pignore ī. de pac.ꝛ ibi dixi in.l.i.§.per ſeruū.ī.de acqui. poſ.ꝛ.l.ij.C.q po.in pig.habe.Sed pignoraticia actio[g] naſciṫ rei interuentu:ut inſti. qui. mo.re cōtrahi.obli. .§.fi.Et ratio differentie eſt:quia cū directa cō petat debitori ſoluta pecunia ad repetendū pi gnus:ut.l.ſicut.ī.de pig.ac.oportet ꝙ rei inter ueniat traditio.alias nō poſſet repetere qđ ſecus eſt in hypothecaria:quia abſolutio ꝯpetit.Iteꝫ differunt in utilitate[h] quia pignoraticia eſt actio bonefidei:hypothecaria uero eſt ſtricti iuris:ut in glo.inſti.de ac.§.actionū.ꝛ ibi glo. Itē in uti litate differunt in alio:quia pignoraticia compe tit directa ꝛ utilis.directa debitori ad repetēdū pignus:ꝛ creditori utilis ſi fecit expenſas in pi gnore:ut.l.neceſſarias.ī.de pigno.ac.ſed hypo thecaria ſolū creditori.itē differunt in uita:quia pignoraticia ſemp eſt pſonalis:ſed hypotheca ria eſt in rem:ut.l.pignorū.§.i.ī.de pigno.ꝛ cō petit cōtra quēcunqꝫ poſſidentē:ſed pignorati cia ſolū debitori que ꝯpetit ex cōtractu. Itē dif ferunt in uita[i] hoc modo:quia actio pignorati cia durat.xxx.annis.actio hypothecaria iterdū durat.x.annis.interdū.xx.interdū.xxx.interdū .xl.ut no.in.l.cū notiſſimi.C.de preſcrip.xxx.an. ꝛ.C.ſi aduer.cre.l.i.ꝛ.ij.Sed tamē aduerte nū quid illud qđ dicimus ꝙ pignoraticia naſciṫ de mū interueniēte re ſit cōtraria uel directa.de di recta eſt certū ꝙ nō.Sed ſi queris de illa q̄ com petit creditori[k] tunc ſecus:quia ſolo cōſenſu na ſcitur:ut.l.i.de pigno.ac.qđ nota.

f ¶ Nos uo. mutatio no minis. utrū liceat ſibi no mē mutare. adde Bal.ꝛ Ja.bu.i pn. .C.in.ij.col. ꝛ bal.i.l.de. monſtratio. in pn.de cō. ꝛ demō.per abb.in proe mio decreta lium.ꝛ vide Bal.in.l.ſi. liū.C.de ſu is ꝛ legi.ꝛ ď mutāte nomē gelſuꝫ uel ge bellinuꝫ p q tex.in.l.hoc iure.§.fi.ī. de dōa.ꝛ qđ Bal.in.l.i. .C.ad le.iul. viſcel.ꝛ diē bal.in rub. .C.de fi.in. ſtrum.in.vi. col.ꝙ q mē titur nomē ſuū in cōtra hendo uel in inſtrumēto diciṫ falſum cōmittere.l. paulus.ff.de fal.ꝛ de mu tādo nomen vide Bal. .ꝯ.in princi. .ff.in.xij.q. ꝛ in.l.fi.in.i. ꝛ.ij.q.C.de heredi.inſti. moder.in.c. accedēs.de fal.

g ¶ Tertij a ctio.limita p Bar.in.l.in qlino.de dā. infec.

h ¶ Differūt in vtilitate. No.hāc dif ferentiā in ter pignora ticiā ꝛ hypo thecariā.ali am differen tiam.vide p Bar.in.l.ſi rem.§.pro prie.ī.de pi gno.ac.per moder.iſti. ď ac.§.actio num.

i ¶ In uita. pignoraticia eſt ſemp per ſonalis. Sꝫ vtrū de iure canonico ſit in rem ſcri pta:ita ꝙ ſor te ſoluta cō petat cōtra emptorē pignoꝝ:ꝛ cōtra quēlibet poſſeſſorē. Inno.in.c.cū cōſtet.de pi gno.dixit ꝙ eſt mera pſonalis.allegat h no.Et ſubdit ibi hoſtiē.ꝙ quo cunqꝫ actū nō ſit nō eſt uis:qa quicūqꝫ pro poſſeſſore teneṫ:ꝛ ſic eſt am bulatoria.ita refert ꝛ latius Bal.in.c.i.de ſeu.da.inuicē.l.cōmiſſio.limi ta p eundē Bal.in.l.i.C.de pigno.ac.ꝛ in.l.i.C.de nō nume.pe.ꝛ vide Bar.in.l.pignoris.C.de pig.

k ¶ Creditori.adde Bar.in.l.ſi tibi.§.de pignore.ī.depac.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Hec autez. Supra dictuz eſt q̄liter iura tradi debēt: ħ autē in q̄bus locis tradi debeāt iſta iura uidelicet in ciuitate romana in ciuitate athenienſi: ⁊ in ciuitate conſtantinopolitana: probibens in alijs locis legi. ⁊ cōtrafacientes punit hoc dicit vſq3 ad .§. illud autem.

Illud autem. Hic ponit̄ quomodo ſcribētes libros p̄ ſigna debent puniri ciuiliter ⁊ criminaliter. et hoc uſq3 ad uer. illud ꝟo. ¶ Aduerte ꝙ nomē demonſtratiuū ad oculū nihilominus ponit̄ intellectiue: ut. l. hec actio. de calū. de p̄mo patet. Itē intellige hic de nominibus duplicatis. ſecus in penis: ut eſt glo. in. l. qui teſtini. C. de murile. li. xi. qđ dico ꝙ nō eſt uer^a: quia. l. quā allegat loquit̄ in caſu dubio. ħ eſt certū: quare dico ꝙ iſta glo. ⁊ nō illa bene loquit̄ quā no. de quo habes tex. in. l. quicūq3. in fi. C. de here. Itē aduerte ꝙ debet puniri ſcribens p̄ ſigna. dicit glo. ſecus ſi recitatorie p̄ abbreuiaturas. ¶ No. glo. q̄ incipit nō ergo ⁊c. qđ intellige ſi nō diceret falſum: quia tūc eſſet ſecus: ut. ī. de eo qđ cer. lo. l. ſi. ⁊ uide qđ no. in. l. iij. ī. de tritica. ⁊. l. eleganter. §. nō ſolum. ī. de dolo. ⁊. l. ex his. ⁊. l. exhibitiones. C. ad exhibendum.

a ¶ Illud āt nō eſt veruz adde Bar. in. l. ſtipulatio iſta. §. cū qui. de ꝟbo. obliga.

Illud uero. Hic habes ꝙ ſcholares non debent ludere nec ipſis ludis ſe īmiſcere maxime illi qui rudes veniūt ad hanc doctrinā. Ultimo loquit̄ de doctoribus docētibus hanc ciuilē ſapientiā. et hoc uſq3 ad finē. ⁊ ſic nota ꝙ ludus eſt crimē^b ibi ex q̄bus crimina: qđ ualet ad multa: ut in ſtatuto qđ dicit ꝙ bānitus de crimine poſſit impune offendi ⁊ occidi: ⁊ cū quidā foret occiſus: quia luſit: nūquid puniat̄ occidens: ⁊ fuit iſta q̄ſtio Piſis ſeu Peruſij tēpore dn̄i Nicolai de armanijs. et finaliter ipſe nullo modo uolebat huic aſſentire. niſi ꝙ quidā doctor tunc Bononiēſis uenit ⁊ breuiter dixit per hunc tex. ꝙ talis occidēs puniri non debebat.

b ¶ Illud uero. ludus eſt crimen. Si ſtatutū dicit ꝙ bannitus propter crimē poſſit offendi. q̄dam fuit bānitus pro ludo: et ludus eſt crimē: ergo p̄t offendi. bene faciūt plene no. p̄ bal. in rubri. C. de cōdi. ob turpez cau. ⁊ omnino uide de his in. c. i. de ſacrilegijs.

Ex. §. ſequenti.

¶ In q̄bus locis poſſint iura doceri. Et an expulſio de ciuitate equiparet̄ deportationi.

Hec autem tria. Nota penaz expulſionis de ciuitate ſic. C. de epi. ⁊ cle. l. quicūq3. cum ſi. ¶ Nota ꝙ qui facit contra legez dicit̄ offendere legē ⁊ nō meret̄ a lege defendi: ut. l. auxiliū. §. in delictis. ī. de mino. Circa hoc reuocat̄ in dubiū: quia ſunt alie ciuitates a regibus ⁊ principibus cōdite: utrū in his poſſint iura doceri. glo. dicit ꝙ ſic. vn̄ dic ꝙ in ciuitate Bononie p̄ſt iura doceri: quia eſt ciuitas regia. nam fecit eā imperator Theodoſius iuſſu beati Ambroſij: ut ī legenda beati Ambroſij reperit̄ q̄ eſt apud ſanctū Victorē locū religioſum ⁊ amenū cōſtitutuz ſupra ſanctū Michaelē de nemore: ubi ego ſteti p̄ magnū tēpus ad ſtudendū ⁊ reuidendū libros p̄ meipſum. Sed l3 ciuitas aliqua condita fuerit a principe: nō propterea poſſunt ibi doceri iura. niſi hoc habeat ex ſpeciali cōceſſione: vt hic habuit ciuitas Britenſiū q̄ dr̄ ciuitas auguſtana: q̄a auguſti fuerit priuilegijs p̄ceteris p̄dotata: ut. ī. de cenſi. l. i. ⁊. l. i. C. de metropoli. berito. li. xi. tn̄ vt in ea poſſent iura doceri ſuper hoc ſpeciale priuilegiū h3 ut hic. Preterea ſicut exponendo lr̄am dixi. Alexandria ciuitas fuit cōdita ab Alexandro: in quo fuit ſecundū impiū: vt dicā. ī. ti. i. l. ex hoc iure. ⁊ tn̄ in ea nō p̄ſt iura doceri: ut ħ p3. nō obſtat qđ dr̄ ī iurib^9 regijs ⁊c. quia intelligit̄ de vrbibus ſingularib^9. ſ. Romana ⁊ Cōſtantinopolitana: q̄ dicunt̄ vrbes ſingulares: vt. C. de priuil. eoꝝ qui ſa. pala. mili. l. i. lib. xij. ⁊ ī q̄bus iura nata ſunt: vt. C. de ferijs. l. oēs ⁊ in auc̄. ut eccle. ro. gau. cē. an. ⁊ in auc̄. vt p̄po. no. impera. ¶ Quid ergo ſi ciuitas hoc priuilegio careat. Ja. de are. dicit ꝙ ſi hoc h3 ex cōſuetudine longiſſima ſicut h3 ciuitas padue p̄ſt ibi iura doceri legitime cū talis cōſuetudo ſit ſimilis priuilegio ⁊ facit q̄d licitū ſicut priuilegiū: ut. ī. de aqua quo. ⁊ eſti. l. hoc iure. §. ductus. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. l. q̄ſq̄s. Et cōſuetudo inducit priuilegiū: ut in decretis. xviij. q. vlti. c. ſeruitium. ⁊ ex̄ de ꝟbo. ſigni. c. ſup̄ quibuſdā. §. preterea. Item probat̄ ꝙ expreſſum ⁊ tacitū equipollent: ut. ī. ſi cer. pe. l. cū q̄d. ſed princeps p̄mittendo alibi doceri videt̄ cōcedere ⁊ ſuā prohibitionē reuocare: ut. ī. de exercito. l. i. §. magiſtrū. ⁊. ī. locati. l. cū in plures. §. locator. hoc ſentit Ja. de are. dicens ꝙ iura poſſunt doceri in locis permiſſis ex priuilegio uel cōſuetudine antiqua q̄ pro lege ſeruat̄ uel ex p̄miſſione eius tacita uel exp̄ſſa q̄ eſt princeps uel loco principis ī territorio ſuo ⁊ hi qui in talibus locis docent ⁊ docent̄ debēt habere priuilegia que tribuit auctentica habita. C. ne filius pro patre. ⁊ q̄ tribuit. l. de excuſati. tu. l. ſed reprobari. §. ſi. Plus dicunt q̄da3 moderni ut Ri. malū. ꝙ poſſunt hec iura hodie doceri in qualibet ciuitate vel caſtro: ut Mutine Regij Parme Vercell̄. ⁊ in caſtris ut uidemus maxime in p̄uincia marchie anconitane p̄bant q̄a ubi ceſſat ratio legis ⁊ lex: ut. ī. de iurepa. l. adigere. §. q̄uis. ⁊. ī. de re mili. l. milites. Item cū ratio vincit legē poſſumus facere cōtra legez rationi adherendo: ut dicit glo. ī. de acqui. rex do. l. qua ratione. §. l3. Sed ratio quare p̄hibitū fuit iura doceri in alijs locis: illa erat olim ne iura p̄uerterent̄ ⁊ falſificarent̄ cū ī illis locis nō erat copia iuriſperitoꝝ. ſed cū hodie vbiq3 ſint iuriſperiti nec ſit locus p̄uerſioni uel falſificationi ſicut olim ceſſat iſta ratio. ⁊ ideo ad hoc obſeruandū nō tenemur qđ mihi nō placet: q̄a tēpore huius. l. multe erant ſplendide ciuitates in quibus forte maior erat copia ſapientiū q̄ in ciuitate Beritonienſi ⁊ cū alibi nō poſſint doceri iura neq3 in Alexandria neq3 in Cōſtantinopo. ciuitate. Dico ergo ꝙ habere ſtudiū uel licentiā docendi procedit ex priuilegio tm̄^c vel ex cōſuetudine longiſſima. ſicut Padue vbi eſt ſtudiuz generale ex cōſuetudine ⁊ ſic eadem priuilegia ſunt ibi que ſunt Bononie vbi eſt ſtudiū ex cōſuetudine ⁊ priuilegio Lotharij imp̄atoris ut dicunt quidā. Unde ergo eſt ꝙ in publica doctoratus examinatione dicit ep̄s uel archidiaconus damus tibi licentiā legendi hic et vbiq3 locorum. Sed dic ꝙ ubiq3 accipit̄ pro omni loco ſcilicet idoneo: ut. ī. de mu. et ho. l. vt gradatim. §. i. et arg. ī. de his qui ſunt ſui uel alie. iuris. l. i. §. q̄cūq3. cū ſua glo. ¶ Ultimo querunt hic q̄dam vtrū hec pena expulſionis ciuitatis^d habeatur pro deportatione. et dicunt quidam ꝙ non per. l. mathematicos. C. de epiſ. audi. ubi aliud eſt expellere de ciuitate. et aliud deportare qđ ē nota. quo ad bānitos noſtri temporis qui de ciuitatibus exbanniunt̄: vtrum habeātur loco deportatorum. qđ dicemus. ī. de offici. pre. l. illicitas. §. vniuerſas. et dixi in. l. prima. C. de here. inſti. et iſta ſunt verba domini Ci.

c ¶ Priuilegio tm̄. Et an doctores dicant̄ habere iuriſditionē ordinariā vide bar. ꝙ ſic in. l. ij. in fi. de op. leg. ⁊ bal. i. dicta auc̄. habita ī vlti. col. S3 an p̄uilegia conceſſa per auc̄. habita. habeant locū in forenſibus tm̄ an etiā in ciuibus bal. ibi videt̄ velle ꝙ tantuz in forenſib^9 in prima col. et ibi uide i. ix. col. an doctores ⁊ ſcholares cuiuſlibet ſciētie habeāt illa p̄uilegia.
ADDE ꝙ bal. ꝯſi. xxvi. i. li. cōſuluit ꝙ gratia nō diceret̄ ſurrepticia ex eo ꝙ q̄s ſupplicauerat ſūmo pontifici ſe ſtudere in iure ciuili nō expreſſo loco cū ſtuderet medio lāi q3 ex ātiq̄ cōſuetudine dicit̄ habere ſtudiū generale ex quo ibi. Legitur ⁊ eſt ciuitas regia ⁊ metropolitana.

d ¶ Expulſionis ciuitatis bene fa. c. de vſur. in. vi. ⁊ in. l. hi q̄ ſanctam. C. de apoſtatis.

¶ De iuſticia ⁊ iure. Rubrica.